

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foi „Libertatea” cu adăusele sale „Foaia Interesantă”, foaia de glume „Bobirnaci” și broșurile „Spicuri Economice”, e: pe un an 10 cor. pe 1/2 an 5 cor. — **Pentru economi: numai 6 cor. la an!** „Lib.” cu „Foaia Int.” pt. economi 5 cor. pe an. Pentru America 3 dolari; — România 40 Lei.

Foaie națională politică.

o o o

Apare în fiecare **JOI**.

Inserțiuni:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La inserate ce se dau de mai multe ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele, să plătesc înainte.

== Manuscriptele nu să dau înapoi. ==

Fățul monstru al guvernului!

Noua lege de vot plănuită de Lukács Tisza, e strigătoare la cer de nedreaptă față de popoarele nemaghiare și plugare ale țării.

E o lege ce împinge napoi și dreptul de azi! Mulțimea va ajunge la drept numai după vârsta de 30 de ani!

Prost dar de Crăciun și Anul-nou țării.

Zilele astea s'a dat prin foști-trea, că ministrul președinte Lukács merge la Viena să aștearnă Maestrități Sale Împăratului-Rege planul cel nou de lege de vot, spre a-i da învoirea înainte („consfințirea” cum se zice), pentru a putea fi pusă pe masa dietei spre desbatere (Că fără învoirea înainte a Domnitorului, nici o lege nu poate fi nici macar dusă de guvern năntea dietei, decum desbătută și primită).

Dar că oare cam ce cuprinde noua lege? — nu se zvonea deloc! Era chiar ca pe vremea legii făurite de groful Andrassy cu pluralitatea, când încă să ținea ascuns fățul, fiindcă și lui Andrassy rușine a-l arăta năntea feței țării!

Dar ori-cît a ținut atunci Andrassy ascuns pe al-seu, și acum Lukács-Tisza pe al-seu, — el a fost descoperit năntea ochilor țării năntea de vreme, fără voința meșterilor fauri ai lui! Asume așa, că de pe planul de lege, oarecine a dus o copie la foaia socialistă „Népszava”, care l'a publicat, spre marea mirare și supărare a părinților politici ai fătului mizerabil! Așa să vede, că ministri l'au lipărit în secret în tipografia statului, iar un tipograf de acolo, l'a dus la foaia partidului lor socialist, ca să-l scarmene după vrednicie. Ministrul zbiră că foaia socialistă a putut ajunge la cuprinsul acelei legi numai așa, că cineva a furat taina lor!..

Auzi tu lucru naibū! Să făurește pentru țara întreagă o lege nouă, care privește pe toți cetățenii până jos, — și în loc să fie planul ei publicat înainte, ca să se vadă care vrința mulțimii cetățenilor ce-l privește așa de apol ajunge a ști ceva mai dacă un tipograf ori

Cu flor de cancelarie cu inimă rusască (că No. fură” una din hîrfoiță neînsemnată, cu! paragrafi teriului rusesc), arată vileag, nici stăna în altă parte, anele țările slave din jos de Dună și țara

ce plan chibzuesc ei — asupra dreptului celui mai de căpetenie al cetățenilor!

Desul că a fost tras tolu de pe plodul pocit și hidre să zice fățul guvernului Lukács-Tisza despre noua lege de vot. De ani de zile țara strigă: **Dă-ne vot universal!** Împăratul-Rege a făgăduit sărbătorește acum de 4—5 ani, că va da și popoarelor din Ungaria votul universal pe care celor din Austria l'a dat demult! Și guvernele Sale din Pesta de 4—5 ani, nici că fac altă, decît caută cum să sucească ei lucrul să nu să implinească cererea țării, nici făgăduința capului încoronat!

Prin noua lege aceeaș țină mișlească o urmăresc. Căci iacă ce prescrie legea cea nouă:

Cetățenia, locuința.

În §. 1. noua lege spune, că drept de vot în Ungaria poate avea acela, care e cetățean al statului ungar și întrunește cerința paragrafilor de mai jos despre etate, locuință și celelalte.

§. 2. statorțește vîrsta care îți dă drept de vot. Și deja aci legea lui Lukács și Tisza e de o răutate cum numai politici țării noastre pot arăta cetățenilor patriei: Unui rînd de cetățeni, celor mai cu carte, cu școli mai înalte, le dă drept de vot dela vîrsta de 24 ani, iar celor fără școală înaltă, numai dela vîrsta de 30 ani!

§-ul 3. spune că și dacă întrunești altfel celelalte cerințe (de cetățean, de vîrstă, de dare) — în lista cercului tău poți fi luat numai dacă locuiești de cel puțin un an de zile în acel loc. Cei așezați mai curînd în comună, nu să iau în listă. Să face însă abetere cu deregătorii publici (slujbașii de tot felul), cari să iau în listă îndată ce-s așezați aci pe timpul stabilirii listei! (Da, da, slujbașii sunt oameni mai presus de ceilalți cetățeni). Asemenea și preoții și învățătorii.

Drept la 24 ani.

§-ul 4. arată cine are drept a fi alegător cu vîrstă de 24 ani. Iacă cine: Aceia cari au sfîrșit bine cel puțin clasa cea mai de sus a unui gimnaziu ori școală reală sau școală mi-

litară și civilă, de artă, de industrie, de negoț, de cădeți, etc. de-opotrivă cu gimnaziul sau realele. Mai au drept și aceia cari, deși n'au acele clase, dar au căpătat o slujbă la care altfel legea cere terminarea învățături unei astfel de școli.

Incolo, toți cetățenii cari n'au avut norocul ori puțința a învăța atîta cît un gimnaziu întreg sau reale, — capătă pe viitor drept de vot numai după ce au implinit vîrsta de 30 de ani! Și nici atunci nu toți pe-o formă, — ci iarăși cernuți așa prin ciurul stăpînirii, încît față de unii iubita patrie să fie, prin noua sa lege, muma, față de alții — curată ciumă!

§. 5. statorțește aceste deosebiri între cetățenii cei cari n'au atîta școală cît cele 8 clase ale gimnaziului. Iată-le:

Drept la 30 ani, cu 6 clase a școlii populare.

Capătă drept de vot acela, care a implinit 30 ani de vîrstă, e cetățean al țării de cel puțin cinci ani de zile, locuiește de cel puțin un an în acelaș loc, și a sfîrșit bine *clasa a 6-a* a școlii populare elementare, sau altă clasă de aceeași înălțime (de pildă 2 gimnaziale, două reale ori civile, sau clasa III a școlii de ucenici pentru meserii sau de negoț. — Dar și avînd această școală, numai așa să ia între alegători, dacă:

pe lîngă aceea el e pus la oarecare dare directă, fie cît de puțină, dar să fie plătitor de ceva dare; sau

dacă e negustor de sine stătător ori meseriaș cu îngăduință industrială recerută; sau

dacă e aplicat la o întreprindere industrială, dar nu ca ziler, (ci ca calfă ori deregător pe vreme mai îndelungată, ori e la o economie, dar nu ca muncitor de rînd, ci ca supraveghetor, ca primlucrător; sau

dacă e membru de familie ajutător la economia de cîmp sau la o întreprindere a unui alegător; sau

dacă a fost la miliție sau la gendarmerie suboficer (căprar, sergent, sergent major).

Scrisul și cetitul cînd n'ai 6 clase populare.

§-ul 6. spune, că capătă drept de vot și acel cetățean, care, deși nu a sfîrșit 6 clase ale școlii populare (despre ce ar trebui să arete atestat școlar), dar *știe ceti și scrie, și pe lîngă asta* mai dovedește, că:

locuiește de 5 ani în același loc (în aceeași comună);

plătește dare directă cel puțin 20 de coroane pe an; sau că

are cel puțin 8 jugăre catastrale de pămînt de ori-ce fel; sau

dacă e aplicat în o slujbă undeva, de pildă la o întreprindere industrială la același stăpin de cel puțin doi ani,

nu ca muncitor simplu, ci ca supraveghietor ori întii-lucrător, sau în aceeași formă la o moșie; — iar dacă nu e întii-lucrător, dar, pe lîngă cetit și scris dovedește, că:

e aplicat ca lucrător la întreprindere ori moșie de 5 ani la același stăpin într'una, sau

e membru familiar la stăpinul întreprinderii ori moșiei; sau

dacă la miliție ori gendarmerie a fost subofiter, — și știe ceti și scrie, capătă dreptul de vot!

Dacă nu știi carte!

Dintre cetățenii ce nu știu carte, vor fi luați în listă, numai acela, cari locuind de 5 ani într'un loc, plătește dare directă (de stat, fără aruncurile comunale ori ale comitatului) 40 de coroane pe an, sau

dacă are cel puțin 16 jugăre de pămînt de ori-ce fel.

Acei cetățeni, cari vor fi aflați în listă pe temeiul legii vechii, în anul cînd să aduce legea nouă (așadar lista anului viitor 1913), rămîn în listă până trăesc, dacă li ia în listă comisia ce înscrie alegătorii cercului.

Votarea va fi pe față (ca și azi), așadar nu secretă, cum o cere marea mulțime, spre a fi scutită de șicanele deregătorilor cari te prigonesc văzîndu-te cu cine ai votat. Numai în orașele mari cu drept de „municipiu”, (cari au cîte un fișpan osebit al lor, ca Clujul, Aradul și altele), votarea va fi secretă.

Dovedirea că știi ceti și scrie (cînd nu ai atestat de pe clasa a 6-a populare), să face așa, că omul va fi pus să cetească o zicere două din cartea de clasa a 6-a a școlii populare, și să scrie cîte-o zicere.

Iacă o lege, despre care putem spune, că în loc să *țină-teze* cu timpurile mai luminate, că trăim, — *merge chiar napoi*; În loc să lărgească drepturile cetățenilor, le strîmtează, le cioantă!

La întia vedere țiar părea că nici nu e atit de rea această lege Dar cercetîndu-o mai de-aproape, afli în ea atita mișelie politică ungurească, încît țî-se revoaltă tot sufletul! Să nu cauți numai la cîți *dă* ea drept de vot, ci *la cîți nu dă* și *de ce nu le dă*, — și atunci o vezi în toată răutatea ei de ciumă! Iacă cîteva puncte de vedere, care țî-o arată ce plătește:

Intii și intii vîrsta alegătorilor o împinge mult napoi, dela 24 la 30 ani, dar nu pentru toată lumea, ci pentru gro-

sul poporului, iar păturei învățate, zmintinii, îi lasă tot dreptul de zmintină, la virsta de până aci! De ce? Pentru că și-a făcut socoteala, că din sinul poporului maghiar trec mii și mii de tineri prin gimnaziu, cari apoi, sfirșindu-l, să aplică la feluri deregători prin cele cancelarii ale orașelor. Mișună orașele de ei. Unii învață mai departe, alții, sute, ba mii de inși, stau așa pe la școalele înalte prin orașe, fără nici o ispravă. Pe aceștia vrea să i poată lua în listă și așa tineri, pentru a lupta cu ei contra voturilor poporului și a muncitorilor, care nu prea țin cu puterea! În aceeași vreme cinstitul cetățean cutare, care, după ce și-a împinit slujba la cătanie, la 24 ani scăpând de greul miliției, și-a deschis prăvălie ori își poartă meseria sau economia lui, și pe la 28—29 ani e demult om așezat, cu familie, cu avere, plătește dare, e om cu rinduială, — iaca nu e primit în lista de alegători alături de universitarul cutare nesfirșit, care nu face nici o ispravă decât că potoape acolo la banii necăjiților sei părinți, nici plătește nici o dare; ori față de scriitorul cutare de 25—26 ani, care a sfirșit gimnaziul și, ne-mai putând învăța mai departe, s'a băgat scriitor la solgăbirău sau la judecătorie sau ori-unde, și nu plătește nici o dare, nu aduce nici o slujbă de ceva țării! Totuși acesta e alegător, iar negustorul ori meseriașul ori proprietarul de mai sus, cu rinduială, cu dare, cu familie, care a slujit țara și ca soldat, — nu e alegător, că n'a trecut de 30 de ani!

Ce dreptate e asta?

Mergem mai departe. Am trecut de 30 ani, am și atestatul că am terminat cele 6 clase ale școlii populare sau 2 gimnaziale, am fost și soldat, dar dare nu plătesc, — nu-s alegător! Mai ales să va simți răutatea acestui pagraf după- ce vor veni legile cele nouă de dări, cari pe un rind de oameni, pe cei cu venit mai puțin, fie din economie, fie din negoț ori meserie sau din alt fel de venit, — îi scutește ea însaș dela dare, punind la dare numai pe cei cu venite mai mari, cu prindere mai bună. Intregă pătura asta mai sărăcuță a poporului, a meserieșilor, a negustorilor ori întreprinzătorilor, a lucrătorilor, — va fi dată în laturi dela dreptul acesta sfânt și mare cetățenesc!

Ce dreptate e asta?

Alta: Suntem doi frați. Pe fratele mai mare l'a lăsat tata să gate școala poporală. Are și atestat de pe clasa a 6-a. Pe mine m'a dat de pe clasa a 5-a la meserie (ori la negoț)

că eram de ani. Eu n'am dară atestat de pe a 6-a. Fratele a rămas la economie, eu m'am făcut meserieș, uite, meserieș (ori negustor) bunicel, plătesc dare, sunt om cu casă și familie, scriu și cetesc de două ori de bine ca fratele care a uitat aproape tot. Și totuși, iaca ce ni-se întâmplă: El, care a rămas econom slăbuț, e luat alegător plăind dare de 1 cor. pe an, iar eu cu dare de 18 cor., nu-s alegător, pentru-că n'am atestatul de pe a 6-a normală, ci numai de pe a 5-a!

Asta ce dreptate e?

Luăm altă pildă: Suntem doi frați. Pe fratele meu mai mare fiind cam plăpînd, un amărit, l'a lăsat tata să umble la școală și a căpătat atestat de pe a 6-a normă, iar eu fiind voinic și sănătos, m'a purtat cu sine la economie, la școală am fost ce-am fost, dar cu economia asta am uitat și ce am învățat, așa că azi abia pot sloveni ceva, de scris încă nimica toată, așa că comisia de examinare mă pune între cei ce nu știu carte. Fratele cel mai slăbuț n'a fost luat cătană, eu da, am slujit la tunari trei ani. El nu-și poate lucra de-așa economia, abia plătește dare de 1 cor. Eu după ce-am venit din cătane, m'am însurat, am luat față cu un pic de moșie, plătesc dare 38 coroane, și tot nu-s luat între alegători, pentru-că comisia zice că nu știu ceti și scrie cum dictează ea din cartea de pe a 6-a, — iar fratele meu, cel amărit și codaș, e luat!

Asta ce dreptate e?

Mai încolo: Zice că dacă ai atestat de școală de pe a 6 normă, și ai fost căprar ori sergent (führer) la cătane, ești alegător și fără a plăti vre-o dare! Iar avînd același atestat de școală și slujind pe Împăratul 3 ani ca soldat de rînd, cum sunt cei mulți, și dacă, venind acasă ai rămas mai sărăcuț de nu plătești dare ori ești scutit de dare, nu te ia între alegători! De ce? Cu ce-i mai bun apărător al țării căprarul ca întreg plutonul (țugul) de feciori de sub el, pentru ca el să aibă drept de alegător iar aceia toți nu? Apoi știți de ce e aceasta? Pentru-că guvernul are nădejde, că prin ofițerii unguri dela regimente, să facă să ajungă subofițeri (căprari, sergenți) mai numai ungurașii lor de prin companii, și aceia, întorși acasă, să fie, vezi dta, mai extra printre ceilalți consăteni ai lor! Adecă și aci un foc la oala lor!, — și o mare strimbătate față de grosul poporului!

Căutați și vedeți, că toți lucrătorii de pămînt mai săraci, totii lucrătorii de rînd din fabrici, deși pot fi cetățeni foarte de treabă, avînd familie și cres-

cînd țării copii de cătane, — toți sunt înlăturați din dreptul de vot, chiar și atunci cînd știu ceti și scrie, dacă nu ajunz să plătească și o dare mai grea cătră stat!

Caute mai departe fiecare amănuntele acestei legi, și va afla încă zeci de dungi negre în ea, ca tot atîtea semne ale unei gîniri dușmane poporului de jos peste tot, și popoarelor nemaghiare mai presus de toate!

Acesta e ministeriul răzimat pe partidul „muncii“, partidul pe care îl spriginesc și vre-o 80 de deputați aleși prin cercuri românești, cu voturile nenorociților alegători români, cari n-au ascultat la timpul seu de glasul nostru, al foilor naționale, cari ne sfărnam să-i luminăm asupra lucrului și să-i abatem dela calea rea de trimite în dietă oameni cari vor fi acolo călăii drepturilor acestui popor!

Nu ne-au ascultat. S-au luat ca oile călbejite după berbecul cu clopotul hoțesc: cu punga de arginți, cu care le cumpăra mintea de o zi, ca apoi să aibă ce suferi o viață întreagă, ei și copiii lor!

Închipuiți-vă ce ar face acum 80 de deputați români cari ar fi fost trimiși în dietă din cele 80 cercuri românești! Ei ar lupta ca lei contra unei astfel de legi mișelești, și ațișa, însoțiți cu partidele maghiare din împotrivire, cari și ele-s nemulțumite cu pocitania de lege alui Lukács și Tisza, — ar răzbi pe guvern și l-ar împedeca a aduce o lege atît de mizerabilă! Dar cei 5 deputați ce am trimis, ce pot face numai cinci? Că Farkas-ul Orăștiei, și Siegescu și Burdea și Mangra și Rozenberg și cîți draci toți pe care și-au dat Românii votul pentru un pabricaș și niște arginți, — aceia acum toți țin cu umărul de Lukács și Tisza, ca să stee sus și să aducă legea cea călcătoare în picioare a poporului!

Săltați și vă bucurați acum, nenorociților rătăciți, căci vedeți rodul votului vostru! Iar voi cei buni de prin sate, mulțumiți acum acestor alegători prăpădiți, că ajungem să căpătăm așa o lege, care ne îngroapă pe zeci de ani iară!

Primejdia războiului.

Războiul cu Turcii.

Trimisiți țării războite în Răsăritul Europei, tot sfătuesc și să fîrguesc în Londra, dar nu s'au putul încă apropia deloc de cîmpiile păcii. Bulgarii și soșii cer mult. Turcii își mușcă buzele de năcaș și nu vreau să dea afită. Mai au Turcii și nădejde că doară doară să încercă Austroungaria cu Sîrbia și atunci statele slave trebuind să-și retragă o parte a trupelor spre a să apura la celalalt hotar, — i-ar putea bate și ea mai

ușor! De aceea nici nu vrea să între în fîrg asupra prețului păcii.

Mai nou, decînd a aflat, că Sîrbia să va împăca cu Austria, a slăbit și Turcia cu îndărătnicia și ci-că ar fi mai aplicată de pace!

— Până una altă, Bulgarii își întăresc trupele dela Ceatalgea, căci e teamă că n-or ajunge la înțelegere cu Turcii și atunci trebuie să înceapă baterea mai departe a întăririlor turcești în fața cărora s'au oprit.

— Sîrbia a fost recercată de Bulgaria, să trimită afită oaste cîtă numai poate, la Ceatalgea, întru spriginirea armatei bulgare!

Dacă lupta să reia și Bulgarii răzlesc a scoate pe Turci și din acest cel din urmă rînd de întărituri ale lor, — atunci nici nu să mai opresc până 'n Țarigrad (Constantinopol), care e la numai cîțiva kilometri dela aceste întărituri.

— De altfel Turcii au avut zilele astea cîteva biruințe asupra proștilor de Greci, cari n'au încheiat armistițiu (încetarea focului). Iar au fost bătuți Grecii pe mare, perzînd două corăbii și altele primind răniri grele, și și pe uscat au fost bătuți în o ciocnire a lor cu Turcii la Ianina.

Valul cu Sîrbia.

Despre împăcarea încordării între Împărăția noastră și vecina Sîrbia, ni-se spune mereu că lucrurile sunt pe calea împăcării, că Sîrbia să supune, primește arangearea lucrurilor așa cum o cere Austro-ungaria.

Să spune chiar că Rusia a început a-și trage napoi dela hotare trupele ce le cam grămădise aci.

Cel puțin pentru timpul de față primejdia războiului s'a depărtat mult.

Dar multă lume crede, că totul e o manevră; diplomația statelor manevrează acum cu minciuni, doară trece odată iarna. Ce-o fi după aceea, să va vedea.

Vorbe de pace auzim și celim multe, dar semnele ce să petrec în jurul nostru, nu prea conglăsuiesc cu vorbele.

Semne de „pace“...

Ni-să spune mereu că pacea e ca și asigurată, primejdia ar fi trecută, și în aceeași vreme găsim următoarele știri:

Galaji, 18 Dec. n. — Din îndrumarea Direcției generale a navigațiunii (umblării de corăbii) pe Dunăre, agenția austriacă din Galaji a dat poruncă vaselor austriece cari să află pe Dunăre dela Belgrad pîn' la Turnu-Severin, să se retragă din acele ape (din preajma Sîrbiei). Vaselor trebuie să se adune la Brăila.

Tot așa direcția navigațiunii române, a dat poruncă ca toate vasele românești, să se adune la Măciu.

În sfatul de ministri români Luni în săptămîna trecută, s'a luat la cunoștință, că conducerea dela Viena a vestii, că toate șlepurile ce au ționau pe lîngă țărîmul sîrbesc, trebuie retrase de acolo în ved. unor întimplări de lucrări m. ce ar putea să vie nainte...

În foile dela 25 Dec. (de apusean), cetim:

L. O. Mota, în Orăștie

primit însărcinare dela guvernul seu a pertracta cu Danef, președintele dietei Bulgare, asupra îngăduirii de hotar ce Bulgaria s'o facă de bunăvoie României. România cere orașul Silistra, aflător pe țărmul Dunării, și Cavarna, pe țărmul Mării-Negre, și hotarul dintre ele. Bulgarii ci-că Silistra poate că ar dar-o, dar de Cavarna nu să îndură.

București. — Aici sunt știri ce fac spaimă. Guvernul a făcut luătoare aminte băncile cele mari, să-și cam desfacă legăturile de împământuri ce au prin Bulgaria — din ce să scoate încheerea, că cercurile conducătoare știu că între cele două țări lucrurile pot ajunge la ascuțit!

— Din Sofia (Bulgaria) să vestește, că în Bulgaria să fac iară înarmări cu mare zor, căci cercurile politice de acolo cred, că să apropie ciocnirea între Bulgaria și România, de vreme-ce Sobrania (dieta) bulgară nu să învoeste deloc să îngăduie României pământ.

Rusia arată României steaua sa!

Marea gazetă rusească „Novoje Vremja” (Vremea Nouă) scriind despre politica României care cere pământ din hotarele statelor slave din Balcani — zice printre altele:

„În privința Românilor Macedoneni (pentru cari, trecând ei acum de sub stăpînirea păgînă, sub una creștină, România cere drepturi de liberă desvoltare), nu încapă nici o îndoială, că li se va da cea mai largă conducere de sine religioasă și culturală, în înțelesul, ca Macedonienii să se poată cultiva în limba lor și să-și poată alege capul lor religios, — acestea fiind drepturi pe care nu le mai trage nimeni la îndoială!” — zice foaia oficioasă rusă.

„În ce privește însă starea cumpenei între statele europene răsăritene, nu vedem întemeiată grija Românilor.

„Popoarele balcanice luptă sub ochii lor (a Românilor) pentru înălțarea unor state naționale, și sunt pe cale a-și întrupa dorințele.

„România a rămas afară din această mișcare. Din nouă milioane de Români, numai șase locuiesc însă în Regat, ducînd viață națională liberă. Restul de trei milioane să află sub jugul unui stat străin, visînd la viață liberă prin unirea lor cu frații din Regat. Va sosi oare ciasul liberării și cînd? — să întrebă ei.

„Popoarele balcanice avură bărbăția să-și prefacă visul în faptă! Au uitat neînțelegerile dintre ele și au pornit contra sorții mașterei!

„Români au aceeași chemare, și mai curînd ori mai firziu, trebuie să-și facă samă cu ea.

„Și tocmai aci stă calea de a restabili buna cumpănă între statele răsăritene cum era nainte de războiu. E grea calea aceasta, dar

„România crede în steaua sa și să facă și unde să și sprigină!”

Cu alte cuvinte foaie oficioasă rusă (că Novoje Vremja nu e o foaie neînsemnată, ci foaia ministerului rusesc), arată României steaua în altă parte, nu prin țările slave din jos de Dunăre, nici

spre româneasca Basarabie, — a cărei stea să pare că Rusia n-o mai vede, o crede perduță pe vecie în norii uriași de Miază-noapte.

E la toată împlinirea interesantă vorba foii rusești și steaua ce-o arată ea cu degetul României, spunîndu-i că unde să-și caute și ajutorul în plecarea după acea stea!.. E afit ca și cum i-ar zice: Întoarce-te de cătră Austro-ungaria și hai tu spre mine, că în mine trebuie să-ți cauți spriginul în urmărirea visului tău de mărire, nu aiurea!

Aceeași îmulzeală cu dragostea în jurul României.

Așa-i în vreme de războiu!

Bieții Sași din Proștea mare, ce le-a fost scris să pățească! Și tocmai ei, oamenii cari iubesc buna rînduială, sunt popor credincios statului și prieteni patrioți ai Ungurilor. Dacă s'ar fi înșimplat lucrul acesta cu Români cei „vînzători de patrie” și vecinic gata să se războiască în contra „națiunii maghiare”, — treacă — meargă, dar tocmai cu Sașii!? Anume iață ce și cum a fost:

Comitetul comunal din Proștea mare, de lângă Mediaș, în care sunt mai numai Sași, s'adună într'o bună dimineață la sfat. Sunt toți grași și roșii, cu mustățile bălane și cu cismele cu turecii moi. După ce dezbăt ei mai multe lucruri, să scoală jupinul Pitz, al de are 15 vaci șaijăre, și spune că n'ar fi rău ca să facă satul pod peste Tîrnăvă, cum a văzut el că să află pe aiurea. Membrii comitetului să învoesc cu toții, ba chiar aleg pe domnul richter (jude) și încă doi reprezentanți ai comunei, să plece să studieze poduri de peste alte ape, ca să știe și din Proștea cineva cum sunt podurile.

Aștia aleși — de cuvînt! Iși iau pită și slănină în straițe, își săruță fruele (saștele) și — hai pe țara Oltului, că peste Olt trebuie să fie poduri. Așa ajung ei la podul dela Sebeș aproape de Avrig. Acolo este un pod minunat de beton, de fier, — și cască Sasii mei gura, și să n'hoalbe la pod, și să minunează ei: Secht-ă da her, brioadăr Miș-e minunaliș...

Cum să zgîiau ei acolo, jandarmii, cari păzeau podul de frica celor din România, ca să nu-l svirle cineva în aer cu dinamită, — pun mîna pe Honții mei, și hai cu ei la cazarma din Racovița! Aici nu nu și-i frămîntă pe hieșii oameni și muștruluiiesc fel și chip, să spună ce sunt: șpioni de ai Muscalului sau de ai României? Că, vedeți d-voastră, în vremuri tulburi, cum sunt acuma, jandarmii și lumea să teme și de lepurii!

După multă ciorăvăială și jurăminte, paznicii statului văd că nu au de-a face cu oameni bălătoși și răi, ci numai cu niște Sași blînzi și le dau drumul. Atunci deputația Proștei o ia la picior, și pînă'n

Proștea nu să mai oprește! Dar nici podul peste Tîrnăvă nu cred că să se facă pînă trăește rîndul ăsta de oameni.

„Un împăciuator”.

— Intîmpinare. —

Sub acest titlu am luat în numărul trecut, după „Budapesti-Hirlap”, știre despre vorbirea ungu-rească ce ar fi ținut'o în ton „patriotic” părintele protopop Stanciu dela Bistrița la un banchet al societății de patronagiu. Ziarul maghiar să falea tare cu acea vorbire și cu spiritul ei, ceea-ce, firește, pe noi ne a atins foarte dureros, și neputîndu-ne închipui că un ziar mare ca B. H. să publice neadevăruri așa de sfruntate cînd e vorba de persoane puse cu numele, am comentat cu amar acea veste. Ne bucurăm că părintele protopop Stanciu ne răspunde, reducînd toată vilva patriotică a foii maghiare, la o laudă stupidă a corespondentului ei, care imbată redacția din Pesta și pe cetitorii foii, cu întortocheri nevrednice de un ziar. Iată intîmpinarea ce primim:

Ca și în alte nouă scaune de judecată din Ardeal, s'a înființat și în Bistrița un puiu (secție) a Reuniunii de „Patronagiu”, dar nu ca aiurea, ci, la stăruința mea, mîna în mîna cu vrednica inteligență (cărțurărime) de-aici, cu următoarele îngrădiri intrate în statute:

„Patronatul” nu poate fi înstrăinat din comitatul B.-Năsăud; patron și patronat au să fie de aceeași religie; în comune neromânești, sau românești, este hotărîtoare părerea preotului de a căru religie se ține persoana patronată; patronatul nu poate fi împărțit în învățături religioase-morali decît din partea preotului de aceeași lege cu el, și totdeauna în limba mamei sale;

În adunările și sfătuirile Reuniunii, în corespondență (scrisori) și ori-ce atingere cu patronul și patronatul, între patron și patronat, e în dreptății folosirea după plac a oricărei limbi, încetînd Reuniunea de patronagiu, avutul ei trece și rămîne la o altă Reuniune cu aceeași țintă și menire din comitatul B.-Năsăud; membrii sunt scutiți de ori-ce taxe; Reuniunea se va susține din ajutorul de stat pus în vedere, din dăruiri de bunăvoie și din intratele petrecerilor. Diregătorii și comitetul să alcătuește așa: 1/3 Români, 1/3 Sași și 1/3 Unguri și Jidani.

La adunarea de înfiripare (constituantă) s'au rostit trei cuvîntări foarte românești și fără poclon, una nemțască și 2 pe unguerie. Între cele 3 românești vine a se înțelege și cea rostită de mine, ca reprezentantul cauzei din punct de vedere bisericesc și românesc.

De sine înțeles, că după o asemenea purtare cum se cade, numărarea inteligență din Bistrița, preoțimea și învățătorimea erau foarte mulțumiți cu toți domni de altă limbă, și nu puteam să ne codim nici dela »ospățul» ce a urmat seara, »ospăț» plătit de fiecare după plac și din buzunarul său. Printre cei vre-o 45 meseni am fost și 4 Români. Dintre multele păhare închinat, 5 au fost românești, celelalte, — vre-o 7—8, — unguerești. Nemește n'a grăit nime. Vorba, glumele și doinele românești au coplesit pe celelalte (5 pe 45?) astfel, că și mesenii ungueri, care cit știa și cit putea, vorbea și glumea și românește.

Inchinînd dl Grigore Pletos, protopop gr. ort. român de-aici, unii din mesenii ungueri, cari nu-l pricepeau bine, l'au rugat frumos, să li spună vorba și pe unguerie; dsa însă s'a scuzat, că mergînd cam slab vorba unguerească, iacă mă roagă pe mine să-i tlcuesc cuvîntul pe unguerie.

I-l'am tlcuit și — atita tot!

Va să zică: am tlcuit, adaugînd dela mine faptul, că în fața primejdiei dela miază-noapte au să înceteze odată și pentru totdeauna ghionturile și suguşelile de felul ăcela, cînd Români din Sătmar, la o petrecere a bisericii gr. cat. rom. din acel oraș, nu s'au încumătat să comande deschis lăutarilor, să le cînte și românește, ci au zis: »mai cîntă-ne, măi țigane, și una greco-catolică!» Și țiganii cuminte au cîntat »Ardeleana», jucată de Români românește și de Unguri — unguerește, adevă în formă de »tremuriciu» (csárdás).

Ar fi fost oare potrivit, ca Ungurilor, cari vorbeau, cîntau și și să veseleau cu noi și românește, sau poate mai mult românește. ar fi fost oare potrivit să nu le tlcuesc?... Doară om cu om trăește în lume!.. Mai ales, cînd plebanul Kopatz din Rodna-veche, a prăznuit prin un toast falnic pe credincioasa și puternica Românie, aliata noastră, care a înaintat uriaș și uimitor pe toate terenele?..

Și de altfel vreau să se știe, că în adunare am reprezentat pe ll. Sa Dl Episcop de Gherla și pe Români; la cină însă m'am reprezentat singur-singurel pe mine!

»Mila împărătească». Răspund: Orișice ban și orișicînd mi-s'ar imbia, peste congrua croită de lege, din partea guvernului: prin aceasta mă îndatoresc a l cinsti întreg »Astrei». — Va fi bine însă să nu grăbesc nici eu, nici »Astra» a întinde palma după aceasta »mila»!.. Eu nu sunt nici orb, nici cerșitor, nici criminal, deci n'am lipsă nici de mila, nici de grația guvernului.

Cu jurnalistica jidană ungară nu stau de vorbă; laudele ei nu mă încîntă, hulele ei nu mă dor.

Pe Români și pe Unguri îi vor împăca marile întîmplări, ce dospesc și coc în căldările Europei, chiar și peste voia Ungurilor.

Păcălelile »de-a împăcarea» și-au trăit traiul și și-au mîncat mîlaiul. Deci chiar de aș fi sosit, precum n'am sosit și nu voi sosi nici odată, aș fi sosit prea tîrziu ca »impăciuator».

Păcat de atita cerneală scumpă!

G. Stanciu,

protopop gr. cat. al Bistriței.

Am dat loc acestei intîmpinări, căci nu „Libertatea” e aceea care să se bucure de o veste rea, care știrbește numele de bun Român al cuiva. Din potrivă, și cînd ia știre despre vre-un fapt de abatere dela ținuta dorită de noi de toți, o face cu multă durere de suflet și cu scop de a opri pe alții a urma pilda rătăcită. Dacă însă prin știre aflată prin foi (ca în cazul de față) ori venită dela cineva, aflăm că s'a făcut nedreptate și cel atins protestează și își arată inima sa românească, — nouă ne cade o piatră de pe suflet și ne bucurăm de asta, ca și în cazul de față.

Drepturi pentru limba noastră!

— Lupta Sâncelenilor. — Comitatul nemeșilor nu vrea să audă vorbe „valahe” și nu vrea să cetească slovele noastre! — La adunarea congregației în 30 Decembrie. —

Diciosinmărtin, 23 Dec.

Rar vede omul și rar i-se umple inima unui Român de prin comitatul Tirnavei-mici cu o bucurie atât de sinceră, ca atunci când uneori cetește de faptele bravului popor din comuna Sâncel, de lângă Blaj. Având în fruntea sa un harnic peot, (fratele marelui pictor decedat: Șmigelschi) poporul român de aci duce de ani de zile o luptă neîmpăcată pentru drepturile noastre.

Așa între altele Românii sânceleni au hotărât în adunarea comunală, că voiesc să se folosească de dreptul ce le dă legea Nr. 44 din anul 1868, paragraful 20, care spune, că „adunările comunale ele de ele hotărăsc limba protocolului și a lucrărilor comunale”. Ei au hotărât, că voiesc să poarte protocolul în limba românească! Că frații Sânceleni au gândit, că legile să cinstesc în țara asta de câtră cei puși paznici lor. Au uitat însă, că nemeșii în fruntea comitatului sunt sămînță de-a lui Tisza Pišta, care, pe cum să știe, este cel mai blăstămat călcător de legi și dafini!

În 30 Decembrie, va fi adunare la comitat. Punctul al 36-lea din program este, recursul notarului din Sâncel împotriva hotărârii comunei! S'a aflat, că conducătorii varmeghiei, vor propune adunării să nimicească hotărârea comunei! La auzul acestei știri conducătorii Românilor, prezidentul partidului, dl. Simeon Călușiu și secretarul dl. Dr. Romul Boila, au trimis o chemare câtră toți membri români ai congregației, ca să vină negreșit la adunare! De altă parte au hotărât, că își vor ridica cuvîntul în chip bărbătesc împotriva acelei volnicii revoltătoare!

Pe cum aflăm, vor merge mulți Români la acea adunare, ca prin ființa lor de față, să dovedească dragostea lor față de comuna fruntașă Sâncel și să asculte vorbirile frumoase ce vor răsuna în sala comitatului pentru drepturile limbei române!

Correspondent.

*

Acestea ni-le scrie corespondentul nostru de pe Tirnave. La acestea avem de adăus și noi ceva:

Acea ce comuna Sâncel face azi, e un semn din cele mai îmbucurătoare de trezire națională a fiilor, față de greșala în care au căzut părinții lor, cari au suferit, nainte vreme, ca notarul cutare, volnic și o-

braznic, să vire în protocoalele comunei limba maghiară, fără o hotărâre în privința asta, a reprezentanței comunale, — ori a provocat chiar o astfel de hotărâre, sau a scris-o numai la protocol și a pus pe „birăul” de pe acele vremuri să iscălească protocolul.

În zeci, în sute, ba în mii de comune românești, stăm tot așa de rău ca la Sâncel lângă Blaj. Oamenii noștri ori n'au știut, ori n'au avut curajul să apere dreptul limbei lor asigurată prin lege, de a să ține ori-ce pertractări la comună și a să scrie protocoalele ședințelor reprezentanței comunale, în *limba poporului*, — și așa, pe nesimțite, notarii streini (sau de-ai noștri, dar maghiaroni), au vîrit limba ungurească în scaunul celei românești, — fără nici un drept și fără nici o lege! Abia în comitatul Sibiiului, în unele părți din comitatul Brașovului, Bistriței, Hunedoarei, Făgărașului, maie limba română *limba oficioasă* a protocolului și a desbaterilor la comună. Incolo le iau tot pe ungerie.

Acea ce se face la Sâncel, e o înveselitoare trezire la știința de sine și la cunoașterea dreptului ce îl avem în viața comună, și o ridicare a rîndului, de azi de oameni, pentru a repara o greșală a trecutului lăsător, neprițit.

Și, doamne, multe am pierdut noi din drepturile noastre pentru acea țintă neprițită și lăsaătoare, a înaintașilor noștri! La 1868 s'a adus legea de naționalități, care ne dădea totuși frumoase drepturi în comună și la comitat, — iar noi în loc sa le fi luat dară ca un temei, ca început, și stînd cu țările pe el, să ne fi luptat a *lărgi* acel temei, a zmulge drepturi nouă, încît azi să avem de două ori atîtea cîte ni-se dădea prin acea lege, — am lăsat de ni-s'au stîns în mâni și acelea cîte ni-s'au dat, — așa cum s'a stîns, vezi, și la Sâncel, în o comună atît de curat românească, aci lângă Blaj, dreptul limbei românești din protocolul comunal și din cancelaria comunală peste tot! Azi fii mai deșteptați ai poporului, să ridică în chip cinstit pentru a-și cuceri dreptul pe care fără știre l'au pierdut părinții lor, — și noi de asta ne bucurăm! Și dorim această trezire la *recucerire a drepturilor pierdute*, pe toată linia! Că nu numai la protocolul dela comună am pierdut acest drept unu, ci încă zeci de altele, tot așa de însemnate ori și mai grele!

Iar cuiul strein în casa noastră, puiul de ariciu, cutează, uite, să „recureze”, să „protes-

teze” contra unui sat întreg, pentru că acela își cere dreptul seu scris în lege!

La adunarea congregației luminați Români membri în aceea congregație își vor și face datoria și credem că cei dela comitat să vor pleca în fața adevărului, a *legii*, a dreptății respingînd „recursul” notarului sfătos și volnic, și întărind hotărârea cinstită și dreaptă a fruntașilor din Sâncel.

Că e și rușine de ne-mai suferit pe capul nostru, să vezi tu în comune curat românești, venindu-ți citație dela primărie, scrisă *ungurește* și iscălită de Ion „Ianku”, „biró”! Toate citările au să fie, ca și protocoalele ședințelor, scrise *românește*, — așa cum vin dela primăriile din comitatul Sibiiului și de pe aiurea, unde oamenii noștri, mai deșteptați, n'au lăsat să fie izgonită din cancelaria comunei lor, limba lor!

Trăiască luptătorii pentru limbă la Sâncel și pretutindea!

Din țara dolarilor.

— Sfaturi pentru cei cari pleacă —

— Ce pătesc cu mijlocitorii necunoscuți, acei cari să încred în tot adusul de vînturi!

Am arătat în numărul trecut unele apucături cu cari jefuesc americanii mai bătrîni pe bieții muncitori nou veniți în fabrici. Aceleași lucruri se petrec și cu muncitorii de la canale ori drumuri de fer, precum și altele. — Căci în America sunt amuniți mijlocitori între stăpîni și muncitori, cari pentru cîteva coroane de om, îl trimit la lucru. Plecînd așa un grup de oameni luați la lucru în cîmp, ei se așează în corturi ori în vagoane și încep să lucreze la calea ferată sau la economie, la ce-s luați, avînd tîrg că vor primi, de pildă, un dolar și 25 cenți (6 ocr.) la zi. — Fiind acolo pe cîmp, stăpînul ține și o prăvălie, de unde muncitorii își cumpără tabac și mîncare, fiindcă orașul e departe. Ei muncesc o lună de zile, cît pe zile bune, cît pe rele, în soare ori în noroi și în apă, și cînd la o lună, — la rîndul plății, stăpînul le pune în soceala prețului cămătoriei, cînd au venit la lucru, „cuartirul”, folosirea instrumentelor lui de lucru, dacă ei n'au avut, apoi marfa ce au cumpărat-o din prăvălia lui (cu preț îndoit), și la urmă iese din soceala că mai primește omul 3 dolari, cît îi rămînea din plata de o lună! — Oamenii cască gura, fac larmă, stăpînul nu îi pricepe, unii pleacă la oraș, alții ar pleca dar nu au bani de tren și mai rămîn să lucreze, — pe nimic ori pe mîncare.

Stăpînul își aduce alți oameni pe cari îi păcălește în același fel. Și tot așa, din năcaz în năcaz, mulți

muncitori rămîn cu buzele umflate. Altădată se întimplă că pe cînd lucrul e isprăvit, întreprinzătorul pleacă la oraș și — dus rămîne!, iar muncitorii așteaptă două-trei zile să-și primească plata, pe urmă o ia care încotr'o, pe jos, că nu au bani de tren ori de advocat și de poliție, care să caute pe „întreprinzătorul” fugit, al cărui nume muncitorii, nici nu îl știu spune că e și greu și șod dar și — falz!

Aceste și asemeni acestora și jafuri se petrec zilnic și pretutindeni. Iar sunt unele și mai curvite. — Odată vine un jidan și caută 100 de muncitori, la lucru de pădure, cu 2 dolari (10 cor.) pe zi. Fiecare trebuie să plătească 2 dolari la mijlocitor și 7 dolari trenul de jumătate, că cealaltă jumătate o plătește stăpînul.

Oamenii, lacomi de așa plată, scormonesc din fundul pămîntului cîte 9 dolari (45 coroane) și se pun gata de plecare! — Stăpînul nu-i duce pe tren care face drumul acesta în 9 ceasuri dar costează 14 dolari de persoană ci îi încarcă pe un vapor mic, unde plătește numai 4 dolari de om, prin urmare cîștigă cîte 3 dolari de fiecare, dar vaporul merge două zile și două nopți, duindu-i flămînzi și nedurmiți.

Pe drum, întreprinzătorul se coboară și o șterge, oamenii merg mai departe. Cînd ajung la țintă, ia-l pe stăpîn, dacă ai d'unde! Ei rămîn pustii, în oraș străin, și lumea rîde cu hohot de „Europenii cei proști.” Vine apoi altul și le dă de lucru pentru 1 dolar și 20, dacă dă fiecare cîte 2 dolari la mijlocitorul din acel oraș!

Odată au dus 50 de oameni la pădure, și aceștia, pe lângă mîncare slabă, în ger și vifor, au muncit o lună de zile, în codru. — Cînd la plată, stăpînii au zis că ei plătesc numai tot la două luni, doar oamenii nu au lipsă de bani în pădure, iar de mîncare le dă stăpînul! — După două luni, cînd cer banii, supraveghetorii le arată revolverele și îi pun cu sila la lucru! Noaptea îi țin închiși, ca pe robi, — îi păzesc cu arme, iar ziua îi duc la lucru și îi hrănesc ca pe câni. După ce isprăvesc cu lucrul, stăpînii și supraveghetorii încalecă pe cai, pleacă în lume, iar bieții oameni o iau care încotr'o, pe ni-merite, nutrinduse cu răbdări lungi zile întregi, până ce dau de un oraș. — Cei mai mulți, bucuroși că au scăpat teferi, nici nu mai merg la lege, că n'au nici bani, nici limba nu o știu, — iar cei ce merg, să fac de ris, că nu știu să spună curat nici numele orașului de unde au venit, decum să știe spune numele celui care i-a dus și i-a înșelat.

Doamne, cîte de aceste pînnii, și cîți își prăpădesc viața nătatea, munca și banul. Și doar conzolat Austro-Ungar, d'unde merg nici la conzolat, că-s disgustați și nu mai cred cu vremea în nimenea!

În vreme de cinci ani cît am stat și eu în America, am văzut zeci de

păcăleli de astea. Ba ce-i mai mult, acești mișei lucrează cu atita istețime, încât m'au tras și pe mine pe sfoară, care eram om vechiu acolo și îi știam. Le-am dat 50 de oameni, crezând că e lucru cinstit. I-au dus în alt oraș, apoi au fugit. Oamenii s'au întors răcăjiți la mine și eu am trebuit să le plătesc drumul. — Ei au câștigat a sută de dolari, eu am pierdut 200, că de fiecare om am plătit 6 dolari cheltueli de drum!

De toate acestea, un singur sfat vă poate mintui: Cind mergeți la lucru, adunați-vă și chemați pe stăpîn la un notar public, faceți acolo contractul în regulă, ca să știți cu cine aveți de lucru! Cel care nu vrea să vină la contract, să știți că e mișel și că a vrut să vă înșele!

Cel cinstit va veni, că nu are ce să ascundă. Notari publici avem pretutindeni destui, Români, Unguri, Nemți, și aceștia, pentru plată de un dolar, (nu de fiecare, ci peste tot, un dolar dela toți împreună), o să vă facă contract cinstit, fără apucături, și o să fie răspunzător pentru persoana stăpînului ori întreprinzătorului care vă bagă la lucru!

Toți cari mergeți și vreți să nu fiți păcăliți, ascultați sfatul meu: nu mergeți la lucru în slujba celor pe cari nu îi cunoașteți! Faceți contract cu cel ce vă cheamă, contract la notar public (public notary), și atunci puteți fi liniștiți.

V. E. Moldovan.

Răspîndirea „Calendarului Național” în Bucovina.

O scrisoare vrednică de luare aminte primirăm zilele astea din Bucovina.

Di Octavian Paulovici din Bahrinești, a cerut să-i trimitem cîteva din Calendarele noastre. I-am trimis. După ce le-a văzut, ne scrie:

„Văzînd, din calendarele trimise la adresa mea și pe care le-am și vîndut, că într'adevăr sunt frumoase, am trimis cîte 1 exemplar din ele la 6 conduceri școlare din districtul (cercul) meu, cu rugămintea, ca colegii mei din școlarele acelea, să stăruiască la poporul lor pentru cumpărarea acestor calendare folositoare pentru întărirea sufletului românesc în popor. Și n'a fost zadarnică propunerea mea, căci am primit dela acele conduceri școlare cereri pentru 236 calendare „Naționale” și 60 calendare glumețe „Păcălici”, pe cari le vor vînde printre oameni prin copiii din școlarele lor. Mă bucur de aceasta cu altă mai virtos, cu cît vor avea și copiii din școala mea

„Păcălici”, un câștig, căci lor le va plăti după scoaterea prețului și a cheltuelilor, dar a-mi trimite îndată calendarele Naționale și 60 glumețe...”

Am trimis dlui învățător Calendarele dorite. Și scoatem la iveală acest lucru, nu ca reclamă calenda-

relor noastre, ci mai virtos pentru a arăta, la ce lucru cuminte s'a gîndit fratele învățător bucovinean. Dsa n'a luat calendarele ca însuși să le vînză și să aibă ceva câștig din vînzarea lor, ci folosește și vînderea calendarelor în scop educativ: învață pe copii a câștiga și ei ceva, a înțelege de mici că negoțul e brățare de aur, că ostentînd cît de cît în negoț, uite, îi poți face bănuși!

E foarte cuminte a trezi în copii încă de mici acest simțămînt, această știință și aplicare. Și în asta vedem noi vrednicia faptului din Bahrinești.

Cît s'ar putea face în același fel prin satele noastre!

NOUȚĂȚI

Viriliștii orașului Orăștie, pe 1913, sunt următorii, după darea ce o plătesc la orașul nostru (celor însemnați cu o stelujă *, le e numărată darea dublu, pe temeiul diplomei lor, după lege. În faptă plătesc numai jumătate afita):

1. Joan J. Vulcu	-----K	3420'93
2. Carol Schulerii	-----	3160'04
3. Fridrich Schuleri	-----	2917'14
4. Nicolae Vlad*	-----	2818'70
5. „Ardeleana”	-----	2689'68
6. Wilhelm Binder*	-----	2686'06
7. Dr. Aurel Muntean*	-----	2658'64
8. Ioan Moța*	-----	1932'72
9. Constantin Baicu*	-----	1589'74
10. Dr. Silviu Moldovan*	-----	1371'58
11. Sároi Szabó Péter*	-----	1353'46
12. Dr. Ioan Pop*	-----	1234'34
13. Dr. Romulus Boca*	-----	1132'80
14. Fridrich Wegner	-----	1073'46
15. Dr. Aurel Vlad*	-----	1911'--
16. Dr. Romulus Dobo*	-----	1006'--
17. Rudolf Kaess	-----	570'04
18. Simon Ferencz*	-----	894'24
19. Gottfried M. Zobel*	-----	886'42
20. Lefkóvics Armin	-----	882'94
21. Abraham Manó	-----	872'90
22. Ludwig Schumacher	-----	871'24
23. Josef Graffius*	-----	851'10
24. Barcsi János	-----	835'05
25. Johann Melitska	-----	830'92
26. Dr. Augustin Deák*	-----	818'--
27. Kovács Gyula	-----	791'71
28. Gustav Amlacher	-----	774'77
29. Văd. Burcy	-----	772'06
30. Dr. Ioan Mihu*	-----	756'98
31. Dr. Cornel David*	-----	736'66

Reese din această listă, că Românii au înaintat frumos în orașul nostru: din 31 de viriliști, cîți are orașul de toți, 14 sunt Români, a decă acuși jumătate. (Di Dr. Mihu e pus aci numai cu darea ce o plătește după realitățile dsale din acest oraș).

Incolo, celelalte naționalități au: Sașii 10 viriliști, Ungurii 4, Jidanii 2 și 1 de altă naționalitate.

Crăciun negru, (fără zăpadă) — ba mai urt ca negru, avură aștan catolicii și reformații. Din ajun după amiază a început a ploua și a plouat toată noaptea și și în ziua de Crăciun până pe la prînz. Timp foarte urt și nesănătos.

Din pricina timpului acestuia rău, în Orăștie s'au ivit iar urtele boale de gît și vărsat și șarlah

(scarlatină) între copii, ba și între oamenii mari. Săptămîna trecută a murit în spitalul militar de aici un soldat, om mare, rezervist chemat sub arme, în scarlatină! Iar ca mîne-zî l'a urmat altul pe calea de veci, potopit de alt morb. A atins foarte jalnic pe locuitorii orașului îngroparea în două zile dup'olaltă a cite unui soldat.

Dela oraș. În ședința din săptămîna trecută a reprezentanței orașului nostru Orăștie, s'au adus următoarele hotărîri de interes obștesc:

— S'a hotărît a să lua măsuri aspre contra acelor părinți cu copii de școală, cari nici pîn'acum nu și-au înscris copiii ori nu-i mîna la școală, ci-i lasă așa proști pe-acasă. Vor fi pedepsiți.

— Pădurea dela munte, pe care orașul a făcut'o vînzătoare, n'a putut'o încă vinde, căci a fost un singur îmbietor: Fabrica de fer din Hunedoara, dar dă prea puțin pe ea (350.000 cor. în loc de 500.000 cît a cerut orașul). S'a respins ofertul fabricii și să va publica licitație nouă.

— Primarul a raportat, că cu cheltuelile orașului a trecut peste budget, cu vre-o 20.000 cor. pe care a trebuit să le iee din banii depuși spre cruțare de oraș și să le cheltuiască unde s'a cerut. Mai virtos că și încasările (venitele da bani) au dat cassei orașului cu 28.000 cor. mai puțin decît era prescris prin budget. — S'a numit o comisie care să cerceteze cheltuelile și să caute dacă a fost așa de mare lipsă a să cheltui tot ce s'a cheltuit, și dacă dară a fost oarecum silită primăria a folosi așa sume însemnate peste budget — fără a cere pentru aceasta imputernicire dela reprezentanță, precum era de lipsă. Comisia să aducă raport reprezentanței în 8 zile.

— S'a luat la cunoștință, că ministrul de interne a întărit acea hotărîre a reprezentanței, prin care s'a răscumpărat întreprinderea electrică R. Kaess cu 400.000 cor. trecînd concesiunea și toate drepturile asupra orașului. Cele 400.000 cor., să vor preda băncii „Ardeleana”, în contul celor 480.000 ce le are la Kaess, (rămînînd ca pentru rest, banca să-și caute despăgubire față de datorăș din alte izvoare). În urma acestora, magistratul a primit îndrumarea, ca să facă pașii de lipsă pentru luarea în samă a întreprinderii încă pînă la sfîrșitul acestui an, ca să ajungă odată oamenii a avea lumina bună de care de multă vreme sunt lipsiți.

— Senatorul Ernst Müller și-a dat abdicerea dela oficiul său, din pricina de sănătate. Reprezentanța a luat la cunoștință retragera dsale din post pînă la sfîrșitul lui Martie 1913 (3 luni) să dec în samă oficiul.

Jertfele războiului. Cîtă sărăcie lasă după sine un războiu, — abia să poate închipui. Ca o zugrăvire tristă a acestui adevăr, să vestească următoarele:

— Sîrbia, mică și cam sărăcuță cum e, — avea și ea de tot vre-o 14 fabrici în toată țara. Prin intrarea în războiu (care a dus lucrătorii sub arme și a stricat negoțul, a zguduit toate legăturile bune din zilele de pace), 7 din acele fabrici

au bancrotat! S'au închis. Au căzut. Apoi din neguțători cam a treia parte și-au închis prăvăliile!

— Ungaria încă nu e în stare de războiu, dar de suferit suferă și țara noastră de frica războiului, și aceasta a clătinat și a stricat bunele legături neguțătoresci, — și de aceea, în vreme-ce altă-dată bancrotau 10—20 negustori într'o lună, acum au bancrotat în Ungaria cite 150—200 pe lună!

Mare nenorocire la locuința ministrului român Maghiloman.

Vineri în săptămîna trecută s'a întimplat o groaznică explozie (luare de foc) în odăile de jos ale palatului dlui Alex. Marghiloman, ministru român de finanțe (peste visteria țării). În o odaie jos, în pivniță, erau așezate motoare cu ajutorul cărora să fabrică electricitatea pentru toată casa. Motoarele erau minate cu benzină. Din negrija mașiniștilor, gazul din odaia motoarelor a luat foc și dela el însași benzina, și a explodat cu așa o bubuitură, cît s'a zguduit toată casa! O parte a palatului e toată crepături. Trei oameni: șoferul, mașinistul și încă un deregător dela motoare (dela fabrica de electricitate) au fost omorâți!

Tunari la honvezi. Legile nouă militare au hotărît să dea și honvezimei tunari, armă pe care honvezimea pîn' acum n'o avea. Dela 1 Ianuarie viitor, încep rînduirea artileriei honvezești. Și fiindcă honvezii n'au ofițeri pregătiți pentru asta, — au fost trecuți la artileria honvezască mai mulți ofițeri dela tunarii arzatei comune (împărătești). Tot din armata comună să dau, ca oarecum împrumut, pînă ce vor veni recruții lor și vor învăța și ei a umbla cu tunul, — și feciorii la tunari.

În Lugoj vor fi așezate 7 baterii de ale honvezilor. Zilele astea au sosit la Lugoj ofițeri de tunari și tunarii dela armata împărătească și așteaptă așezarea lor în noua rînduire.

Un zbor foarte cutezat a fost zborul pe care l'a făcut săptămîna trecută francezul Garos (cel cu care s'a luptat pe întrecere la Viena di Vlaicu și l'a și întrecut în cîteva rînduri în unele privințe). — El a zburat anume de pe țărîmul Africei peste marea Mediterană la Italia! Avea cu sine mapă și buzolă, care să-l îndrepteze că încotro să-și țină cirna și așa s'a avîntat deasupra nesfîrșitelor ape, în înălțimi de unde nu mai vedea nici semn de pămînt, numai, sub el, uriașele ape legănîndu se, și pe ape, cît o rață, plutînd cite-o corabie, cite-un vapor, care lui, de acolo de sus, i-se părea o jucărie de copil! A mers așa cu noroc timp de două ciasuri, cînd a ajuns de asupra izulei Sicilia, unde stricîndu-se ceva la motor, a fost silit a să da jos și a-și repara mașina. Ci-că de să întimpla stricarea cu numai 2—3 minute (ceea-ce face 200 kilometri)

mai înainte, — cădea în mare și poate al mării era pe veci!

După ce și-a reparat motorul, s'a ridicat de nou în văzduh și pe-aici și-i drumul spre Italia mai departe. Dumineca trecută la 8 dimineața a plecat din orașul Santa-Eufemia și pe la 11 oare plutea pe de-asupra Vezuvului (gura de foc, vulcanul, de lângă Neapol). S'a dat jos lângă oraș, unde-l aștepta mulțime uriașă de public, care l'a condus cu alaiu la hotel. La 1 după prinz a plecat spre Roma, și în jumătate de cias a ajuns pe de-asupra reședinței Papei și peste curtea Regală. A fost și aci primit cu mare alaiu, — iar mâne-zi a plecat, tot prin linie aeriană, acasă, spre Paris.

A fost un zbor-minune.

Moarte. Ioan Patachi, preot gr. or. în Mihalț, unul dintre cei mai buni preoți de ai noștri din părțile Albei-Iulia, a încetat din viață în etate de 80 de ani, fiind slujitor altarului de 56 ani! A fost un strădalnic luptător pentru binele bisericeii, școlii și neamului său! Numai anul trecut s'a sfințit școala cea nouă, ca o laudă poporului din Mihalț, dar și bunului său preot. La tot ce a fost bun și nobil și românesc, a condus și a îndemnat pe poporul său! Dzeu să-l așeze între cei buni și aleși ai săi.

Pedeapsă polițială grea a fost dictată de căpitanul de poliție din Orăștie dlui I. Crețu, măestru pantofar de aici pentru că Duminecă în 8 Dec. a chemat la o conferință literară în prinzitorul dela Central pe mai mulți măestri și calfe membri ai organizației socialiste, și, la masă, le-a vorbit despre cât costă războaiele și ce nenorocire sunt ele pe țările ce le poartă. Fiindcă n'a înștiințat ținerea conferinței în local public, a fost pedepsit cu 15 zile închisoare și 200 cor. în bani. Dl Crețu a înaintat recurs, spunând că astfel de ședințe literare s'în meseriași în toate orașele, fără a fi socotite ca adunări publice supuse însinuării.

De vorbă cu abonații.

— De ce să îți samă când trimiți după foi. —

1. Când trimiteți scrisori către redacție ori administrație: *scrieți scurt și limpezit*, căci fiind noi aici oameni puțini, nu avem răgaz a ceti scrisori mari. Multe scrisori lungi ori rău scrise, rămân necetite săptămîni întregi, până ajungem a avea răgaz și pentru ele.

2. Întii și întii rugăm să băgați de samă, că noi înțrăm, prin aceste foi, în casa bunilor noștri abonați, ca frați, ca pretini, și nu voim să ieșim din casa lor cu vorbe rele, cu supărări. De aceea: nu dăm foile pe credit, ci ele trebuiesc plătite înainte de tot omul ce dorește a le avea.

3. Abonații vechi ne fac un mare bine, o plăcută ușurare, pentru care le suntem mulțumitori, dacă, cînd trimit banii pentru foaie: scriu pe cotorul mandatului postal (a boletei roșii cu care trimit banii) *numărul vechiu de pe adresa sub care îi vin foile!* (E n-rul scris la dreapta sus, pe fâșia de adresă, nu cel dela mijloc). Rugăm dar: scrieți toți acel număr acolo unde i-am făcut loc pe cotor (Nrul vechiu de pe fașe e.....). — Tot așa ne face un bine fiecare abonat vechiu, dacă ne dă acel număr și atunci cînd

ne scrie că n'a primit cutare foaie, că și-a schimbat adresa. Mai repede îi putem atunci împlini cererea.

4. Scrie adresa foarte limpede: numele scrieți-l curat româneste, asemenea comuna, dar la comuna și la posta din urmă, de care vă țineți, dați-ne și numirea ungurească, apoi scrieți-ne comitatul în care vă aflați.

Prilegiu bun

ai de a-ți învăța băiatul mai măricel, a-și cîștiga și el niște bănuși pe cale cinstită, prin un negoț nobil: Scrie după un pachet de Călindare la Orăștie (la foile noastre) și-l trimite cu ele să le vînză în comună. Cîștigă 14—16 fileri la unul pentru alergarea sa. Are și el o bucurie și a făcut și o slujbă bună răspîndirii de carte românească aleasă prin casele românești!

Ilustrate de sărbători

foarte frumoase, cu scrisoare românească pe ele, au sosit la „LIBRĂRIA NAȚIONALĂ” Seb. Bornemisa din Orăștie și se pot comanda pe lângă prețul de 12, 14, 16, 18 și 20 fileri bucata.

Pentru porto să ne pună deosebit 5 fileri de cîte 5 bucăți.

POSTA REDACȚIEI

Cineva din „Reps-Köhalom” ne scrie în corespondență închisă, reclamînd că nu capătă foile și cerînd și niște calendare. Dar numele nu și l'a scris! Cine ești? Scrie-ne de nou. Scrisoarea am aruncat-o.

Cum să abonează

„LIBERTATEA”

cu adausele ei:

„Foaia Interesantă”,
„Bobîrnaci”,
„Spicuri Economice”:

Prețul regulat al foii „Libertatea” cu toate adausele sale, este 10 cor. pe an. Cu atît o plătesc casinele, hotelele, băncile, cărturarii, negustorii și toți inteligenții cu prindere.

Economilor

le facem însă următoarele prețuri scăzute:

Pentru 5 cor. pe an (sau 2 cor. 50 fil. pe jumătate de an), li-se trimit „Libertatea” cu „Foaia Interesantă.”

Mai punînd 1 cor., așadar pentru 6 cor. pe an (sau 3 cor. pe jumătate de an), li-se dă: „Libertatea”, „Foaia Interesantă” și foia de glume „Bobîrnaci”, — întocmită de istețul Haralamb Călamăr, cel mai bun scriitor glumeț azi la noi în Ardeal și Ungaria. Un singur număr cu două trei glume bune, cari îți stîrnesc un ris sănătos, plătește coroana ce o dai pe an pentru această foaie de glume, — care sub formă de „glumă”, spune însă cele mai mari și mai goale adevăruri! Rugăm pe toți cetitorii să-și aboneze și foaia aceasta, că bună desfătare vor găsi în ea!

— Tuturor abonaților apoi, și celor ce trimit 5 cor., și celor ce trimit 6 cor., le dăm pe de-asupra, de cinste, în fiecare lună o broșură (cărțicică) economică, „Spicurile Economice”. — de tot 12 cărțicicele pe an cu articli și povețe economice!

Mai ieftin de așa

putem da foile numai celor ce abonează (trimit plata) pentru 5 ori mai multe rînduri de foi pe o adresă. Acestora le dăm:

5 ex. „Libertatea” cu 5 „Foi Interesante”, fără foaia de glume, în loc de 25 cor., cu 22 cor. pe an (11 cor. pe jumătate de an). Sau:

5 ex. „Libertatea” cu 5 „Foi Interesante”, și 5 „Bobîrnaci”, în loc de 30 cor. cu 25 cor. pe an.

Și „Spicurile Economice” pe de-asupra.

Un îndemn.

— Cei-ce voiți să faceți o bună slujbă culturii românești, deprinzînd de cu vreme tineretul din comună, cu cetitul de foi, — îl puteți atrage spre cetit și-l puteți face să îndrăgească scrisoarea românească mai mult ca prin orice: punîndu-le în mîna, și junilor și fetelor, dragălașa „Foaie Interesantă”, cu ale ei poezii, povești, znoave, poezii populare și chipuri atrăgătoare! Să-i deprindeți a ceti și ei macar atîta foaie în fiecare săptămînă!, — c'apoi mai tîrziu să cer ei de ei la mai mult.

Pentru a putea face această bună slujbă răspîndirii dragostii de carte în popor, — conducerea foilor noastre face ușurări prețioase:

Fiecare abonat, mai poate căpăta în „Libertatea” sa una ori două „Foi Interesante”, pe lângă așa, — dacă mai trimite cîte 1 cor. de fiecare „Foaie Interesantă”, peste prețul regulat al foilor. Acea Foaie o dă apoi în fiecare săptămînă junelui ori fetei pe sama căruia a abonat-o.

Tot abonatul bine înțelegător al glasului vremilor de azi, cari cer știință de carte și iarăși știință de cartel, — ar trebui să aboneze încă 2—3 „Foi Interesante” în foile sale, pentru 2—3 tineri din vecini, din ulița sa! Prin asta, pe nesimțite, face un mare bine culturii viitoare a poporului nostru!

Numai „Foi Interesante”

fără „Libertate” și celelalte, încă trimitem, dar cel puțin 10 (zece) la un loc. De pildă pentru grupa de codii dela școală (e repetiție, pentru tineretul corului sau pentru tinerimea din o uliță, din o vecinătate, cere unul singur 10—20—30 „Foi Interesante”. Ele merg toate la el și el le împarte abonaților ori vin aceia după ele. De fiecare „Foaie Interesantă” trimite 1 cor. (pentru 10 foi, 10 cor. etc.) și le capătă în toată săptămîna un an de zile!

Faceți-vă, dragi Români, cari ați știți ceti, apostoli ai răspîndirii în acest fel al cetitului prin sate, — de vreți cu adevărat binele acestui neam!

Cetire ieftină și plăcută

nu găsește omul nicăiri, ca în calendarele bine întocmite și înzestrate cu frumoase icoane de tot felul. Iar printră calendarele ce să soot la noi, nu e nici unu așa îngrijit și cu ales material și cu frumoase chipuri, ca

„Calendarul Național”

al foilor noastre dela Orăștie! Acest calendar pe lângă frumoasele poezii, povești, znoave, glume, poezii populare și alte cetiri plăcute, ne aduce povestea măreței vieți

a întemeetorului neamului nostru, a Impăratului Traian, dată după *graiul de pe banii din zilele lui*. E o poveste minunată a unui om mai presus de alții, a unui viteaz ca și care puțini a mai văzut lumea! Sunt date aci

36 chipuri de bani

din zilele Impăratului Traian, fiecare ban vorbind despre altă biruință ori faptă mare a lui! E o istorie vrednică s'o cetească și s'o știe tot Românul! Și o poți avea pentru 40 fileri, cu care să-ți cumperi un „Calendar Național” dela Orăștie, în care află mîndra istorie. Singură asta e vrednică mai multe coroane, nu 40 de fileri! Găsim apoi în același calendar

14 chipuri în colori,

vinete și violete, foarte plăcute vederii, lucru ce în nici un alt calendar românesc, nu s'a află! Și acele chipuri ne arată minunatele daruri ale Reginei României făcute bisericilor din Țară: Evangelia cea prea frumoasă scrisă toată de mîna ei pentru Mănăstirea dela Argeș: o pagină întreagă e dată în fotografie în fruntea Calendarului, apoi potirele (păharele de cuminicare) dăruite de Regină, toate foarte frumoase!

Prețul „Calendarului Național” pe 1913, e: 40 fileri, și 5 fil. de postă (pentru cine cere unu ori două pe postă). Pentru cei ce iau mai multe spre a le vinde ei mai departe în comune, să dau mai lesne, ca să aibă și ei ceva cîștig pentru osteneala lor. Anume:

Până la 4 ex. să plătește cu prețul deplin (40 fil.);

dela 5—9 exemplare, cu 28 fil. unul (căci trebuie să plătim posta noi).

dela 10 ex. în sus, cu numai 22 fileri unul, dar posta și-o plătește la scoatere primitorul.

(E bine să ceri cel puțin 15 exemplare, ca cheltuiala de postă să se împartă pe mai multe. Cine ia numai 10—12 ex. plătește tot atîta la postă, cît cel ce a luat 40 ex., căci plata e pe pachet tot atîta! De aceea, la cei ce ne-au cerut cîte 10—12 ex. le-am pus cîte 15—16, ca prin vînzarea citorva exemplare mai mult, sa-și scoată și cheltuielile de postă, să le iasă socoteala mai bine — Nouă ne plătește atîtea cu cîte 22 fil. unul, cîte sunt scrise pe couponul (cotorul) buletinului de postă).

Cal. „Păcălici”,

un calendar glumeț foarte bun, îl vindem cu următoarele prețuri:

Până la 4 ex. să plătesc cu prețul întreg (30 fil.).

Dela 5—10 cu 24 fileri (căci trebuie să plătim noi posta pentru ele).

(Dacă au fost puse însă 2—3 în pachet pe lângă Calendarele Naționale, să plătesc cu prețul scăzut însemnat mai jos):

Dela 10 în sus, numai 20 fil. unul, dar posta o plătește primitorul la scoaterea pachetului.

Rugăm trimiteți cererile și după aceste Calendare, la:

Admin. „LIBERTATEA”
Orăștie — (Szászváros).

Abonaților le dăm și pe credit, avînd să le plătească după ce le-au vîndut.

Nouă bucurie vestim obș-
teii românești:

Icoana cu chipurile
lui

HORIA, CLOȘCA, CRIȘAN

a fost scoasă de sub tipar!
E o icoană națională, lucrată
cu multă grijă, în colorii, și
să află de vânzare la
„**Librăria Națională**“
S. Bornemisa
din Orăștie (Szváros).

Icoana capilor revoluției dela
1784. e făcută după chipurile
care s'au aflat în Muzeul-Bruck-
enthal din Sibiu, chipuri de pe
vremea lui Horea, făcute de un
pictor de atunci la cererea gu-
vernatorului Ardealului, ca să
rămână chipul răzvrătiților ță-
rani. De pe acele tablouri din
Muzeu s'au luat fotografiile, iar
după fotografiile a făcut Librăria
icoana asta. Așadar e chipul cît
să poate de credincios a voinicului
Horia și a soților sei.

Să poată căpăta pentru suma
de 2 cor. 50 fl. franco, — iar
franco-recomandat (clad e sig-
fur, că nu se verde pe poști),
pentru cor. 275.

— Cei care comandă la un
loc 10 bucăți, le capătă în loc
de 2750, cu numai 21 cor.!

Cereți loti această icoană fru-
moasă, care e o pedoabă vred-
nică a casei fideiului Român.

Prețul să-l trimiteți înainte,
câci cu ramburs nu se trimi-
te icoana!

— Tot aci și tot cu acel preț:

„**Intrarea lui**

MIHAI VITEAZUL
in Alba-Iulia“.

Cine comandă amindouă chi-
purile de o dată, cruță chel-
tușile de poșta la unu din ele!
Cu 4 cor. 70 fl. (în loc de 5 cor.)
le capătă pe amindouă franco,
sau cu 4 cor. 95 franco-recoman-
dat, în loc de 5.50.

Trimiteți prețul înainte la:

„**Librăria Națională**“
S. Bornemisa
Orăștie - Szászváros.

Tara Topilor.

Nu avem noi Românii din Tran-
sylvania colț de țară mai scump și fle-
ților noastre pentru trecutul său fru-
mos ca și pentru curățenia și gî-
mbi care sici ni-s'a păstrat mai
estinsă decît ori și unde, ca și
Munții Apuseni. Dacă poporul nostru
ne-mai putînd suferi cumplitele
zile ale negrelor veacuri trecute, a
cercat să se zbată, să se ridice cu
urșișă povară în spate și s'o prăvale
umva de pe sine, de aci din Munții
a pornit inmoșsa și dreapta miș-
cării mișcării de aci s'au
și aci au îndurat mucenicie
credința și dorința lor de a
porul frate ajuns la o
de suferit.

noi prea puțin cunoaștem
istoria acestui scump colț
romănesc.

„**Rabin**“ (s), adv. în Alba-
a făcut un lucru de laudă
adunat un loc și a scos
arte interesantă carte, istoria
Munții, în cele mai vechi

vremuri până la 1785, ca partea I.
a acestei istorii.

Tot Românul ce cetește cu drag
istorie, să-și cumpere această carte,
care a ieșit de sub tipar acum în
toamnă sub numele »**Tara Topi-
lor**«, munții noștri, istoria lor, par-
tea I. — Să capătă pentru 1 cor.
60 fl. și 20 fl. de porto, dela »Li-
brăria Națională« S. Bornemisa din
Orăștie și dela autor.

Căsim în carte: Povestea celor
mai vechi vremuri a acestor Munți,
viața liberă ce o duceau »**Topii**«
(**Moși**) în Munții, dreptul ce-l aveau
Munții, ca cel prigonit de lege, fu-
gind în ei să fie scăpat de orice
urmărire mai departe; cum își aveau
ei judecătorii lor stătești; mișcă-
rile pentru libertate la 1610 pe Criș,
lupta contra arlădașilor streini prin
un strălucit boicot națio-
nal asupra lor; apoi Horea și soții
și revoluția lor, judecarea lor și
meartea lor fioroasă. — Să arată
și chipurile lor.

Suntem siguri că tot cel ce cum-
pără această carte, nu i pare rău
de banii dați pe ea, căci află în ea
cetri tare interesante.

Mai însemnăm și aceea, că du-
pă ce autorul își scoate cheltuielile
de tipar, câștigul curat ce va ieși
din carte, îl dăruiește pentru o școală
de meserii pe sama fraților noștri
Moși din Munții Apuseni, — școală
ce să se înființeze la Cămpeni.

Trimiteți după carte (banii înainte)
la »**Librăria Națională**« în Orăștie
ori la autor în Alba-Iulia.

Cărți pentru popor

„**Cele mai frumoase**“, Poe-
zii populare spicuite pe ales.
Prețul 60 fileri.

„**Versuri flugurate**“, o căr-
ticică plină de haz și de
versuri de ris. Prețul 60 fl.

„**Impăratul Rogojină**“, po-
veste de toată frumusețea.
Prețul 30 fileri.

„**Volintirii**“, o povestire
din războiu. Prețul 30 fl.

„**Bălăior și Pămăiță**“, o
carte care cuprinde 15 po-
vești foarte interesante. Pre-
țul 50 fileri.

„**Codreanu**“, haiducul.
Prețul 30 fileri.

„**Sicla din urmă**“, come-
die. Prețul 20 fileri.

„**Musca**“, „**Nasul**“, „**In-
tîia scrisoare de dragoste**“,
trei monoloage. Prețul 50 fl.

„**Sara pe ulița**“, piesă tea-
trală. Prețul 20 fl.

„**Țiganul în căruță**“, dia-
log. Prețul 30 fileri.

„**Scrisori**“, piesă în r'un
act. Prețul 30 fileri.

Prețul tuturor acestor
cărți e:

cor. 4-20.

dar celor, cari le co-
mandă toate deodată,
se trimite franco cu

numai 3 coroane 20 fileri.

Trimiteți banii înainte,
în: „**Librăria Națională**“ S.
Bornemisa în Orăștie
Szászváros.

AVIZ!

„**ARDELEANA**“, institut de credit
în Orăștie solvește pentru depune-
rile cu anunț mai scurt 5%, pentru
depunerile cu anunț mai lung 5 1/2%, iar pentru depune-
rile corporațiilor compută 6%.

Cu prima Ianuarie 1913 ridică etalonul la de-
punerile vechi cu 1/2%.

Directiunea.

Căsătorie.

Un sodal de comerciant
cu o moșie de cca 8—10 mii,
prin calea aceasta caută o
tinără cu 15—20 mii coroane
de soție.

Reflectanta este rugată
a trimite epistola și poza la
Adm. Libertatea cu semnul
»**Tiner com.**«, de unde să vor
trimite respectivului. 1-3

Intrarea lui

MIHAI-VITEAZUL

în ALBA-IULIA!

În toată istoria neamului
romănesc, nu avem zi mai
măreață ca aceea, cînd Mihai-
Viteazul, după ce a cucerit
Ardealul, — a intrat în Alba-
Iulia ca cuceritor și Domn
al Ardealului!

Intrarea lui a fost măreață!
O strălucită ceată de gene-
rali și căpitani și purtători
de steaguri l'au însoțit. În
poarta cetății l'au ieșit închi-
nîndu-se lui și supunîndu-se
mal-marii cetății, cu Archie-
piscopul catolic în frunte,
care să pleacă naitea temu-
tulul Voevod Român!

Acest mare fapt al istoriei
noastre naționale, este zugră-
vit în o prea frumoasă

icoană națională

de un pictor mare măestru,
— și această incintătoare i-
coană, a scos-o de sub tipar
„**Librăria Națională**“
S. Bornemisa

din Orăștie (Szászváros) și
o pune în vânzare, pentru pre-
țul de numai

2 cor. 20 fl

Cu atîta o capătă cel-ce o la
de-adreptul din Librărie. Cei
cari o cer prin poșta, o ca-
pătă cu 250 fileri franco,
iar cu 2 cor. 75 fl. franco-
recomandat!

Cel-ce prin poșta cere 5
icoane de-odată, le capătă
franco-recomandat în loc
de 1375, cu

numai cor. 11-50.

Cine la 10 de-odată, le capătă
franco-recomandat, în loc de
cor. 2750, cu

numai 21 cor.

— E chip de 60 cm. lung
și aproape 50 cm. nalt! Icoană
mare, tipărită pe hirtie foarte
fină, și în multe colorii!

Cel-ce treceți pe la Libră-
rie, priviți frumosul tablou în
galantur (fereastră) Librăriei.

Publicare.

Primăria comunală a comu-
nei Kudzsir publică, cum-că
casa de crișmă comunală din-
preună cu edificiile și grădina
aparținătoare de acea casă, în
urma concluzului reprezentanței
comunale /912 să va da în a-
rindă din 1 Februarie 1913 până
în 31 Decembre 1916 prin li-
citațiune publică plusoferindă,
ce se va ținea în 1913 Ianuarie
9. la 10 ore a. m. la casa co-
munală.

Prețul de strigare e 2400 cor.

Cei-ce doresc să liciteze sunt
datori a depune înainte de în-
ceperea licitațiunei 10% din pre-
țul de strigare ca vadiu în bani
gata sau în hirtii de valoare
acomodate ca cauție.

Oferte închise în scris, să
primesc până în 1913 Ianuarie
9, la 9 ore a. m.

Condițiile de licitațiune să
pot vedea la cancelaria comu-
nală în orele oficioase.

Kudzsir, la 23 Dec. 1912.

Juga Gyula

1 2

not com.

Căsătorie.

O domnișoară tineră, voi-
nică, cu școală, avînd avere
în preț de 20 mii coroane,
în lipsă de cunoștință, do-
rește cunoștința unui tiner
potrivit; ar fi binevăzut un
teolog. Adresa să află la re-
dacția acestei foi. (775) 2-2

Dela

„**Cassa de păstrare**“ (Reuniune)
in Săliște.

„**Cassa de păstrare**“ (Reu-
niune) în Săliște primește
depuneri dela

Cor. 2000, cu 5% iar dela
„ 5000, cu 5 1/2%.

Darea o plătește institutul.

(777) 2-10

Directiunea.

Un tinăr român,

notar diplomat, caută un post
de subnotar unde eventual
prin legături va ajunge în
scurt timp notar.

Eventuale oferte sunt a
să adresa Administrației a-
cestui ziar.

De închiriat.

»Ardeleana« în Orăștiei dă în chirie pe 5 ani un magazin și o pivniță din edificiul institutului Chiria la an cel puțin 300 cor. Ofertele sunt a să înainta până în 22 Decemvrie a. c. nou.

2-2 Direcțiunea.

Un învățăcel

din casă bună, cu 1-2 clase gimnaziale sau civile, află aplicare momentan în prăvălia de băcănie și coloniale a domnului.

N. Țintea
în Huuedoara (Vajdahunyad).

Căsătorie.

Un tinăr prezentabil, etate 26 ani, bun meseriaș, cu scrisoare frumoasă, acum cancelist, din familie bună, cu caracter bun, dorește căsătoria unei fete frumoase, cu creștere bună și ceva zestre. — A se scrie sub »Speranța« la administrația acestui ziar alăturându-se și fotografia, care să va trimite respectivului. Asupra scrisorilor cit și a fotografiilor să va păstra cea mai mare discreție.

(779) 2-8

TUSA

Răgușala și Catarul sunt mai bine înlăturate prin **Bomboanele-Pemete** alui Réthy.

La cumpărat să cereți a nume **Bomboane-Réthy**, căci să dau multe imitațiuni de nici un folos. **Prețul: 1 cutie (șatula) 60 fileri. Șatula mare 1 cor. Să capătă peste tot locul!**

II. 2-16 (765)

MED. UNIV.

Dr. Corneliu Dărămuș

specialist în boale de femei și specialist în morhuri de dinți.

Alba-Iulia, piață

ordinează dela 8-10 pentru boala de femei, dela 2-5 pentru morhuri dp dinți. (737) 8-20

Cea mai veche și cea mai distinsă marcă:

Grof Keglevich St. ssor

COGNAC
Budafok.

Cel mai sigur leac contra **INFLUENZEI** și contra morburilor molipsitoare

»Cassa de păstrare« societ. pe acții în Mercurea Szerdahely (Szebenm.)

AVIZ

»Cassa de păstrare« societate pe acții în Mercurea primește depuneri:

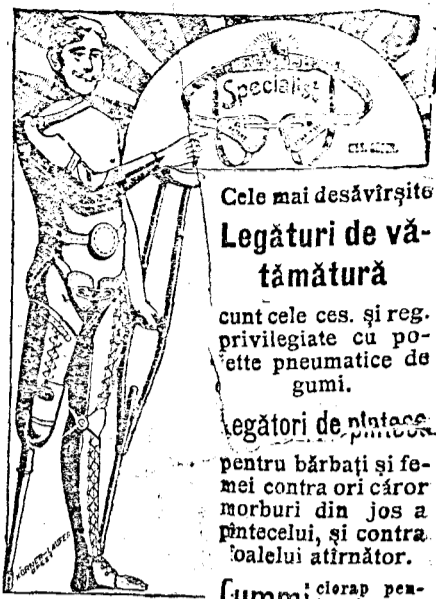
până la 2000 cor. cu 5%
dela 2000 5000 cor. cu 5½%
dela 5000 cor. în cu 6%, iar dela 1 Ianuarie 1913 urcă etalonul la depunerile vechi cu ½%.

(776) 2-3 Direcțiunea.

Casă de închiriat.

Cu 1 Februarie 1913 să află în Petroșeni, »Vasut utca« de închiriat o casă cu trei odăi, între cari una potrivită pentru pravălie, bucătărie și cămară. In curte este un cuptor mare, anume pentru brutărie (pecărie). Casă minunată pentru un brutar român.

Informații la preotul Avram Stanca din Petroșeni. (778) 2-3

Cele mai desăvârșite **Legături de vătămătură**

cunt cele ces. și reg. privilegiate cu potette pneumatice de gumi.

Legături de pntecese pentru bărbați și femei contra ori căror morhuri din jos a pntecelui, și contra oalelui atirător.

Cummi clorap pentru vme umlate.

Picioare și mâni măestrite pe sama putaji (tăiați). celer am-

Mașini ortopedice pentru umblat și spriginat

Corsete artificiale și piginitoare.

Ținătoare oblu pentru copil și fete crescuti strimbecum și ori-ce articli de lipsă la

Îngrijirea de bolnav pregătește după derno sisteme ca prețuri favorabile de fabrică.

Cel mai nou catalk ilustrat cu 3000 chipuri, și instcție de întrebuințare, trimite gratis ștanco:

Fabrica ces. și reg. privilegiată de bandage (legături) și de artihigienici de gummi: (778) 3-

I. Keleti, Budapeșt. Prov. Koronary u. 17

Secretul m.

Sistemul meu, de cumpăra cu bani gata, merfă de mâna întie, — mi face cu putință a pune în vânzare

Vinuri bune,

curate, exclusiv din Ardeal, — pe lângă prețurile cele mai ieftine!

Fă o probă când ai la casă un botez, o cunție sau altă sărbătoare familiară.

Prețurile: dela 70 filerîn sus. Felurite soiuri curate

(571) 34-50 **HANS STEPHANI** hotelier, Orăștie (Szászváro)

Mii și Mii

de oameni binecuvîntă spiritul Menthol sârat »Omnia«, ca leac de casă distins, afit pentru morhuri interne cit și din afară.

Incetază: dureri de cap, de dinți, de stomac, podagra, reumatizm, cădere de păr, e.c.

Depozit principal la: Iosef Graffus, Orăștie. (654) 20-20 Virgil Vlad, Alba-Iulia

Fărină, — Tăiu.

Fărină de cea mai aleasă calitate, pentru pâne hâng aluaturi (prăjituri), și tărîțe, vă rec

ori-ce cantități, și pe credit, moderate, după ce le-au.

Abra Orăștie (572) 33-

Onorate Domnule!

Șunoscînd multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începînd am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce să ține Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministerii și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgisez rezolvirea petițiilor. Vorbeso în persoană cu referențial cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag li conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vază frumsețe le nrașului, ori cu afaci prin capitală.

Cumpăr pe bani guta

tot felul de gălițe, ouă, miei, porci, oi, vite mari, porci, lînă piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, faso'le, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fîn, mohor, lemne, păduri, moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros Vă trimet în fieștecare să stămînă un »Aviz săptămînal« despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mar. din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

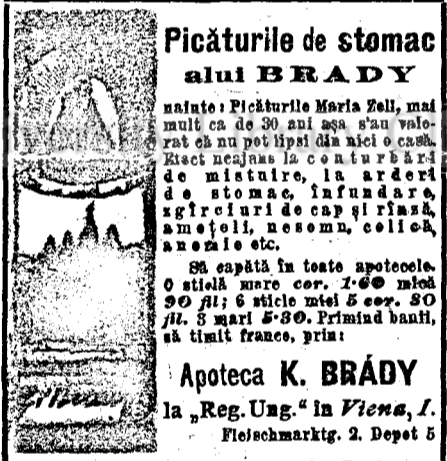
că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să vă alegeți mașine, motoare, mori, forotroie, pumpe, automobile etc. Grișesc ca să nu fiți înșelați. Fîind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, decît ceea ce am hotărît și cum am tocmit.

Zilnic primesc pîngeri dela țărani români, cari cupărînd mașini prin agenți străini, au fost înșelați înclînd contracte a căror conținut nu l-au cunoscut neștiind țărani români unigorație.

Planul meu este, ca conducînd pe românul nostru la fabrici și nu agenturi de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuințioase, și să-l scutose de șarlataniile agenților și să-l scap de prăcere. — Vă ofer servicial meu sinotit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturăți o marcă postală.

Cu stimă:

I. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8. (744) 6-8 în Buda, lângă podul »Masghithid«.

Picăturile de stomac alui BRADY

naștere: Picăturile Maria Zell, mai mult ca de 30 ani așa s'au valorat că nu pot lipsi din nici o casă. Ești necajus la conturării de mistuire, la arderi de stomac, infundare, agrițuri de cap și rîșă, amețeli, neșomn, celică, anemie etc.

Să capătă în toate apotecile. O sticlă mare cor. 1.60 mîc 90 fil; 6 sticle mîc 5 cor. 80 fil. 8 mari 5.30. Primăd banii, să trimt france, pria:

Apoteca K. BRADY la »Reg. Ung.« în Viena, I. Fleischmarkt, 2. Depot 5

Atenți la marcă care e: St. Fecioara de Maria-Zell; pachetare roza și subscrierea de pe chipul de alături. (503) II. 18-25.

Millioane de înși folosesc contra

TUSEI,

răgușelei, catharului, îmbălării, tusei măgărești și cu zgîrciuri:

KAISER-Caramelle-pectorale,

cu marca »3 brazii«.

6100 de atestate autentice prin notar public, venite dela medici și privați, așeveresc succesul sigur. Sunt bomboane extrem de priincioase și cu bun gust. Să capătă în pachet de 20 fil. de 40 fil. și doza de 60 fileri la farmacillo

CORN. DEMETER în Orăștie
JOS. GRAFFIUS " " (732) 11-24